

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 lutego 2023 r.

Pozycja 40

POSTANOWIENIE z dnia 14 grudnia 2022 r. Sygn. akt Ts 246/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński – przewodniczący
Rafał Wojciechowski – sprawozdawca
Julia Przyłębska,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 27 stycznia 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej T.G.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 września 2021 r. (data nadania) T.G. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, wystąpiła o zbadanie zgodności art. 394² § 1 i § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.) „w zakresie w jakim za skarżone przepisy wykluczają możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych” z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 27 stycznia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 1 lutego 2022 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Uznał, że skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w *petitum* skargi, ponieważ nie wniosła zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów. Zażądała jedynie sporządzenia uzasadnienia postanowienia o odmowie takiego zwolnienia. Trybunał stwierdził ponadto, że kwestionowany przepis nie był normatywną podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 28 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]), z którym skarżąca wiąże naruszenie jej konstytucyjnych praw (nie determinował on bowiem treści tego rozstrzygnięcia).

3. W zażaleniu z 8 lutego 2022 r. (data nadania) skarżąca zarzuciła zakwestionowanemu postanowieniu naruszenie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia

30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) poprzez uznanie, że „nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w skardze konstytucyjnej” (s. 1 zażalenia). W związku z powyższym wniosła o nadanie dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Pismami z 30 marca i 15 lipca 2022 r. (daty nadania) skarżąca uzupełniła powyższe zażalenie powołując orzeczenia Trybunału, w których nadano dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie uznaje, że odniesienie się do treści zażalenia musi zostać poprzedzone uwagami natury ogólnej, dotyczącymi zasady skargowości, obowiązującej w tym postępowaniu. Zgodnie z art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK Trybunał orzekając jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym we wniosku, pytaniu prawnym albo skardze konstytucyjnej. Zasada ta wymaga, aby skarżący sam określił akt normatywny (lub jego część), będący przedmiotem postępowania. Trybunał nie może z urzędu rozszerzyć tak wskazanego przedmiotu kontroli. Podmiot występujący z zażaleniem na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sam określa zatem granice, w ramach których sprawa podlega rozpoznaniu. Istotna jest przy tym funkcja, jaką pełni ten środek odwoławczy. Jak wynika z treści art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK, na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia tego postanowienia. Przedmiotem zażalenia jest wydane w ramach wstępnej kontroli postanowienie dotyczące oceny strony formalnej skargi. Ze względu na to, że przepis ten stanowi o postanowieniu o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, należy uznać, że zażalenie może odnosić się jedynie do przedstawionych przez Trybunał Konstytucyjny argumentów przemawiających za negatywną oceną strony formalnej skargi. Brak takiego odniesienia musi zostać każdorazowo oceniony jako niepodważenie zasadności argumentacji zawartej w zaskarżonym postanowieniu i skutkować będzie nieuwzględnieniem zażalenia (por. postanowienie TK z 31 października 2011 r., sygn. Ts 306/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 381).

3. Przystępując do oceny wniesionego środka odwoławczego Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że w uzasadnieniu zażalenia nie zakwestionowano podstawy odmowy w zakresie tego, że kwestionowany art. 394² § 1 i § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.) nie był normatywną podstawą ostatecznego rozstrzygnięcia. W związku z powyższym zażalenie w tej części nie podlega uwzględnieniu.

4. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie.

W zakwestionowanym postanowieniu Trybunał trafnie przesądził, że skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w *petitum* skargi konstytucyjnej. Dla merytorycznej oceny zarzutów skarżącej konieczne było bowiem wniesienie (w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 22 stycznia 2020 r., sygn. akt [...]) zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o częściowe zwolnienie z opłaty od apelacji. Nie powinna była ona – mając w perspektywie postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym – rezygnować z tego środka zaskarżenia, mimo że nie budziło wątpliwości, że przepisy ustawowe wyłączają możliwość jego wniesienia. Tylko w ten sposób mogła bowiem doprowadzić do wydania, w oparciu o kwestionowaną regulację, postanowienia o odrzuceniu zażalenia, i tym samym do „ujawnienia” przedmiotu skargi konstytucyjnej.

Trybunał przypomina, że na ten temat wypowiedział się w postanowieniu pełnego składu z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13 (OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Orzekł wtedy, że wniesienie nieprzewidzianego przepisami prawa środka odwoławczego w celu uzyskania orzeczenia potwierdzającego, że droga dostępu do sądu lub do zaskarżenia orzeczenia jest zamknięta – w kontekście skuteczności wniesienia skargi konstytucyjnej do Trybunału – jest niezbędne. Stanowisko to potwierdzały również judykaty w sprawach cywilnych, administracyjnych i karnych, wydane w późniejszych terminach (zob. np. postanowienia TK z: 21 czerwca 2017 r., sygn. Ts 148/16, OTK ZU B/2017, poz. 271; 8 kwietnia 2019 r., sygn. Ts 147/17, OTK ZU B/2019, poz. 136; 9 kwietnia 2019 r., sygn. SK 7/19, OTK ZU A/2019, poz. 15; 19 stycznia 2021 r., sygn. SK 47/19, OTK ZU A/2021, poz. 9; 23 lutego 2021 r., sygn. SK 33/20, OTK ZU A/2021, poz. 12; zob. też wyrok TK z 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU A/2016, poz. 79). To stanowisko jest wiążącą dyrektywą interpretacyjną dla kolejnych składów orzekających. Odstąpienie od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu Trybunału wydanym w pełnym składzie wymaga – zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* u.o.t.p.TK – wydania orzeczenia w takim samym składzie. Dopóki to nie nastąpi, wszystkie składy orzekające Trybunału Konstytucyjnego są związane takim poglądem prawnym (zob. postanowienie TK z 24 stycznia 2013 r., Ts 349/11, OTK ZU nr 1/B/2013, poz. 106 oraz wyroki TK z: 9 grudnia 2015 r., sygn. K 35/15, OTK ZU nr 11/A/2015, poz. 186 i 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU nr A/2017, poz. 51). Tymczasem orzeczenia wskazane przez skarżącą w pismach uzupełniających zażalenie nie są orzeczeniami wydanymi przez pełny skład TK, lecz jednoosobowo. Trybunał nie jest więc związany stanowiskiem zajęтым w tych sprawach i nie stanowi to podstawy do uwzględnienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu, w szczególności wydane w oparciu o pogląd prawny sformułowany w orzeczeniu pełnego składu Trybunału.

Trybunał rozpoznający niniejszą sprawę w obecnym składzie ma świadomość, że w przywołanych przez skarżącą orzeczeniach przekazano skargi konstytucyjne do merytorycznego rozpoznania. Zauważyć jednak należy, że pozytywny wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej nie przesądza definitywnie o późniejszym jej rozpoznaniu co do *meritum*. Trzeba podkreślić, że Trybunał na etapie merytorycznej kontroli nie jest związany stanowiskiem zajęтым na etapie wstępnego rozpoznania. Dokonując bowiem oceny istnienia pozytywnych oraz braku ujemnych przesłanek procesowych, może dojść do odmiennych wniosków niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej (zob. wyrok TK z 9 listopada 2010 r., sygn. SK 10/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 99 oraz postanowienie TK z 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98).

Nawet gdyby Trybunał w obecnym składzie odstąpił od przedstawionego wyżej stanowiska, zgodnie z którym formalną podstawą wniesienia skargi konstytucyjnej jest skorzystanie z niedopuszczalnego środka zaskarżenia i uzyskanie postanowienia o jego odrzuceniu, rozpatrywane zażalenie nie podlegałoby uwzględnieniu. W postanowieniu z 27 stycznia 2022 r. Trybunał wskazał bowiem na dwie samodzielne (niezależne od siebie) podstawy odmowy nadania skardze dalszego biegu: 1) nieuzyskanie ostatecznego rozstrzygnięcia; 2) kwestionowanie przepisu niestanowiącego podstawy ostatecznego rozstrzygnięcia; tymczasem w złożonym zażaleniu skarżąca odniosła się jedynie do pierwszej z nich.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.